Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de leden van de Vaste Kamercommissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Per e-mail: cie.szw@tweedekamer.nl

Lange Voorhout 9
2514 EA Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.nationaalrapporteur.nl

Onze referentie
14149

Datum 10 november 2026
Betreft Input commissiedebat arbeidsmigratie van 12 november 2026

Geachte leden van de Vaste Kamercommissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,

Op donderdag 12 november komt uw commissie bijeen voor het commissiedebat arbeidsmigratie. Ter voorbereiding op dit debat informeer ik u met deze brief graag over enkele aandachtspunten.

Rol Nationaal Rapporteur
Als Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen heb ik de onafhankelijke wettelijke taak om onderzoek te doen naar de aard, omvang en aanpak van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen. Op basis hiervan adviseer ik de Nederlandse regering over de voorkoming en bestrijding van beide fenomenen en over de toegang tot hulp en bescherming van slachtoffers.

Het belang van het voorkomen van arbeidsuitbuiting
In Nederland worden jaarlijks naar schatting circa 5.000 mensen slachtoffer van mensenhandel; per jaar worden daarvan bijna 1.000 daadwerkelijk als mogelijk slachtoffer gemeld. Mensenhandel omvat onder meer seksuele, criminele en arbeidsuitbuiting. Een groot deel van de gemelde slachtoffers (42%) is slachtoffer van arbeidsuitbuiting.[1] Arbeidsuitbuiting vormt een ernstige inbreuk op iemands persoonlijke vrijheid, waardigheid en integriteit. Het is een vorm van mensenhandel waarbij daders slachtoffers uitbuiten en ondergeschikt maken aan een verdienmodel.

Kwetsbaarheid van arbeidsmigranten voor arbeidsuitbuiting
Bij arbeidsuitbuiting lopen met name arbeidsmigranten in sectoren met laagbetaalde, laaggeschoolde en flexibele arbeid een hoog risico. Zij beschikken vaak over beperkte kennis van de Nederlandse wet- en regelgeving en zijn sterk afhankelijk van hun werkgever of het uitzendbureau voor bijvoorbeeld huisvesting, vervoer en verzekeringen. Bijna wekelijks bereiken ons berichten over misstanden. Arbeidsmigranten worden geconfronteerd met uitblijvende betalingen, buitensporig lange werkdagen en slechte huisvesting. In de ernstigste gevallen gaat het om het inhouden van paspoorten, dwang, geweld en opsluiting.

[1] Jaarcijfers Mensenhandel 2025, Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2026).

Noodzaak voor een structurele aanpak van misstanden bij de inzet van arbeidsmigranten
Als Nationaal Rapporteur heb ik herhaaldelijk gewezen op de tekortschietende aanpak van arbeidsuitbuiting in Nederland. Signalen worden onvoldoende opgepakt en in slechts een beperkt aantal zaken wordt een strafrechtelijk onderzoek ingesteld, ondanks de vele meldingen en signalen.[2] In mijn brief van 1 juni 2026 (input voor het commissiedebat Arbeidsmigratie van 3 juni 2026) heb ik benadrukt dat fundamentele maatregelen en keuzes nodig zijn om misstanden aan te pakken.[3] Zolang onze welvaart leunt op de inzet van laagbetaalde, kwetsbare arbeidsmigranten en er niet wordt opgetreden tegen misstanden, zullen deze blijven bestaan. Fundamentele keuzes over arbeidsmigratie zijn nodig evenals keuzes over welke economische sectoren we in Nederland willen stimuleren. Economische belangen mogen daarbij niet langer de enige leidraad zijn.

Verdergaande maatregelen nodig
Gelukkig zijn er in de afgelopen jaren ook stappen gezet. Onderdelen van de Roemer-agenda zijn uitgevoerd, de boetes voor misstanden zijn verhoogd, en vanaf 2028 houdt de Arbeidsinspectie toezicht op de Wet toelating terbeschikkingstelling van arbeidskrachten (WTTA). Desalniettemin vraagt de schaal van de misstanden om meer urgentie en verdergaande maatregelen.

Uitzendverbod in de vleessector
Een van die maatregelen is het voorgenomen verbod op in- en uitlenen van arbeidskrachten in de vleesketen en het bevorderen van directe dienstverbanden. In mijn consultatiereactie van 27 augustus 2026 heb ik benadrukt dat ik achter dit verbod sta, mits het uitgebreid wordt met een verbod op het inzetten van zzp'ers en arbeidskrachten die werken op basis van contracting.[4] Daarnaast heb ik benadrukt dat intensivering van het toezicht door de Arbeidsinspectie op ongewenste neveneffecten van dit verbod noodzakelijk is en dat de inwerkingtreding van het verbod vervroegd moet worden. Ten slotte heb ik erop gewezen dat het bij de tewerkstelling van arbeidsmigranten in de vleessector vaak voorkomt dat huisvesting (net als vervoer en verzekeringen) is gekoppeld aan het werk. Deze koppeling maakt de positie van arbeidsmigranten extra kwetsbaar: als het arbeidscontract eindigt, verliezen zij ook hun woning.[5] Gelet op het hoge aantal arbeidskrachten dat wordt ontslagen op staande voet, is die kans aanzienlijk.[6] Het is van belang dat het uitzendverbod in de vleessector wordt ingevoerd. Daarbij dienen deze aspecten worden meegewogen. Alleen dan worden de misstanden in vleessector structureel aangepakt.

[2] Rijke signalen, wisselende opvolging: Knelpunten en kansen voor opsporingsinstanties in de aanpak van mensenhandel. Nationaal Rapporteur, p. 66-100; Jaarcijfers Mensenhandel 2025, Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2026).
[3] Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, brief van 1 juni 2026 aan de leden van de Vaste Kamercommissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid (referentie 14129).

[4] Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, Consultatiereactie in- en uitleenverbod Vleesketen van 27 augustus 2026 (referentie 14131).
[5] Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2024). Monitor mensenhandel 2019-2023. Nationaal Rapporteur, p. 113-114; zie ook Technische verkenning sectoraal uitzendverbod en verplicht percentage indiensttreding, Ministerie SZW, 2025, p, 71 en *Themarapportage vlees*, NLA, 2026, p. 34 en p. 41.
[6] *Themarapportage vlees*, NLA, 2026; Veiligheid arbeidsmigranten. Onderzoek naar de werkgerelateerde veiligheid van arbeidsmigranten in Nederland, OVV, 2025, p. 97.

Loskoppeling wonen en werk
Verder vind ik het essentieel om de afhankelijkheid van arbeidsmigranten door de koppeling van hun huisvesting aan het werk en de daarmee gepaard gaande uitbuitingspraktijken aan te pakken. Een eerste stap daarin is gezet met het voornemen van minister Vijlbrief om per 1 september 2028 werkgevers te verbieden een bedrag in te houden op het (minimum)loon van arbeidsmigranten in ruil voor huisvesting. Deze maatregel heeft als doel arbeidsmigranten minder afhankelijk van hun werkgever te maken en dit verdienmodel aan banden te leggen. Ook in mijn brief van 1 juni 2026 en in mijn consultatiereactie van 27 augustus 2026 heb ik aangegeven voorstander te zijn van het doorbreken van deze koppeling die leidt tot veel misstanden, waaronder dakloosheid, waar vooral arbeidsmigranten de dupe van zijn. Om de effectiviteit van deze maatregel te bevorderen, adviseer ik de invoering van dit verbod te vervroegen en uiterlijk per 1 september 2027 in te voeren.

Ketenaansprakelijkheid en ketentransparantie
Met de invoering van de Wet aanpak schijnconstructies hebben werknemers de mogelijkheid om niet alleen de werkgever, maar ook diens opdrachtgever (civielrechtelijk) aansprakelijk te stellen voor betaling van het volgens de arbeidsovereenkomst verschuldigde loon. Als de opdrachtgever niet betaalt, kan de werknemer vervolgens de opdrachtgever van de opdrachtgever hoofdelijk aanspreken voor betaling van het loon. Gelet op de vaak lange (onder)aannemingsketens en de ondoorzichtigheid ervan is het voor een werknemer vaak ondoenlijk om te achterhalen wie hij of zij moet aanspreken. Ook de SER heeft deze hindernis onderkend in het advies ‘Arbeidsmigratie naar waarde’ en de aanbeveling gedaan om in de wet vast te leggen dat de hoofdinlener of -aannemer inzicht in de keten geeft. Dit om te borgen dat de arbeidskracht de verantwoordelijke partij kan aanspreken. Ook beveelt de SER aan om de wettelijke termijn waarbinnen loon op de hoofdinlener of -aannemer kan worden verhaald substantieel te verkorten, bijvoorbeeld door verruiming van de doelgroep zoals gedefinieerd in art. 7:616b lid 5 Burgerlijk Wetboek. Ik onderschrijf het belang van deze aanbevelingen die kunnen bijdragen aan de verbetering van de arbeidsomstandigheden van kwetsbare groepen, waaronder ook laagbetaalde arbeidsmigranten vallen.

Datum
10 november 2026

Onze referentie
14149

Tot slot
De schaal waarop misstanden plaatsvinden, het uitblijven van structurele maatregelen en het daarmee accepteren van de achtergestelde positie van arbeidsmigranten terwijl we hen tegelijkertijd op grote schaal inzetten om onze economie draaiende te houden, is niet alleen onwenselijk en onethisch, maar ook in strijd met diverse mensenrechten in verdragen waar Nederland partij bij is.

Ik verzoek u bovenstaande punten mee te nemen in uw debat. Uiteraard ben ik graag bereid mijn punten nader toe te lichten en met u in gesprek te gaan over de aanpak van arbeidsuitbuiting.

Met vriendelijke groet,

Conny Rijken
Nationaal Rapporteur Mensenhandel en
Seksueel Geweld tegen Kinderen